

Eucharistieviering met koormuziek uit een bepaalde periode

zondag 7 april 2024, 10:00 uur

Periode: 1600 tot 1800

Openingsmotet: Ave Verum – W. Byrd

Missa O quam gloriosum – T.L. da Vittoria

Motet 1: Si iniquitates – S. Wesley

Motet 2: Haec Dies – W. Byrd

In het jubileumjaar 2023/2024, waarin we vieren dat er 750 jaar geleden voor het eerst werd gedocumenteerd dat er koorzang in de Sint-Jan klonk, zal steeds op de eerste zondag van de maand speciale aandacht gegeven worden aan een stijlperiode uit de afgelopen 750 jaar koorzang. Vandaag klinkt onder andere muziek van twee componisten uit de Renaissance, uit verschillende hoeken van Europa.

De Engelsman William Byrd (c 1540-1623) was een van de beroemdste componisten van zijn generatie. Als jonge organist en choirmaster werkte hij in Lincoln. Daar viel hij op door zijn uitbundige orgelstijl, die niet door alle Anglicaanse geestelijken werd gewaardeerd. Het leverde William zelfs een inhouding van zijn salaris op. Zijn grote talent viel echter in de smaak bij de gematigde Koningin Elizabeth, een groot muzikliefhebber. In 1572 werd hij aangesteld in de prestigieuze Chapel Royal in Londen. Samen met zijn leermeester Thomas Tallis kreeg hij van de vorstin het monopolie op publicatie van religieuze muziek in Engeland. Byrd componeerde zowel koormuziek voor de Anglicaanse als de katholieke eredienst, maar voelde zich meer en meer aangetrokken tot het katholieke geloof. Ook dit leverde hem de nodige moeilijkheden op; hij kwam terecht op de lijst van "Recusants", ofwel weigeraars van de -verplichte- Anglicaanse diensten. Door zijn hoge status als componist bleef de problemen echter beperkt tot enkele (forse) boetes. De uitbundige stijl van Byrd's katholieke koormuziek klinkt vandaag in het motet Haec Dies. De tekst komt uit het Graduale voor 1e Paasdag ("Dit is de dag die de Heer heeft gemaakt; laat ons jubelen en ons erom verheugen, Alleluia"). De beweeglijke lijnen, de hoge 6-stemmige ligging en de afwisseling van twee- en driedelige ritmes benadrukken het feestelijke karakter. Geheel anders is het 4-stemmige Ave Verum Corpus. Dit is ingetogen van sfeer, met een rustige cadans, homofone passages en een lagere ligging van de stemmen. Na de officiële tekst voegt Byrd toe: "Miserere mei, Deus" (ontferm u over mij, Heer) met schrijnende dissonanten tussen de stemmen.

Tomas Luis da Victoria (1548-1611) wordt samen met Giovanni da Palestrina en Orlando di Lasso gerekend tot de Grootmeesters van de late Renaissance. Als koorknaap in de kathedraal van Avila viel zijn talent direct op. Op zijn 17e werd hij door Philips de Tweede naar Rome gestuurd voor scholing, vermoedelijk bij de Romeinse meester Palestrina. In tegenstelling tot zijn beroemde tijdgenoten, componeerde Victoria uitsluitend religieuze koormuziek. Na zijn priesterwijding in 1574 was hij actief als organist en zanger. Hij volgde Palestrina op als Maestro di Capella in de Sint Jan van Lateranen. Hij keerde na 22 jaar terug naar zijn vaderland Spanje. Afgezien van een kort verblijf in Rome in 1593-1594 (hij woonde de begrafenis van Palestrina bij), woonde hij tot zijn dood in het klooster Descalzas Reales, in Madrid. Victoria's muzikale stijl kenmerkt zich door een mystieke intensiteit en een zeer doorleefde tekstuitbeelding. De Schola heeft diverse prachtige werken op het repertoire, waaronder het Kerstmotet "O magnum mysterium" en het gezongen passieverhaal voor Goede Vrijdag. Vandaag hoort u het motet "O quam gloriosum", geschreven voor het feest van Allerheiligen. In de compacte 4-stemmige Parodie-mis "O quam gloriosum" maakt Victoria op meesterlijke wijze gebruik van het materiaal van het motet.

Maartje Coolen